

Helsingin hovioikeus

Päätös

Nro 883

Antamispäivä
4.7.2019

Diaarinumero
H 18/2155

Ratkaisu, johon on haettu muutosta

Valvontalautakunta 2. jaosto 14.6.2018 14 §
(julkinen ratkaisuseloste liitteenä)

Asia Luvan saaneelle oikeudenkäyntiavustajalle annettu varoitus

Valittaja

██████████

Kuultavat

Valtioneuvoston oikeuskansleri
Rikosylikomisario Jari Kinnunen

Asian käsittely hovioikeudessa

██████████ valitus on tullut vireille hovioikeudessa 5.9.2018.

Oikeudenkäyntiasiakirjojen ja hovioikeuden ratkaisun salassapito

Hovioikeus on 10.6.2019 määrännyt oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 10 §:n nojalla, että hovioikeudelle toimitetut ja hovioikeuteen jäävät salainen-leimalla merkityt asiakirjat on pidettävä salassa 5.9.2028 saakka.

Hovioikeuden päätös on julkinen.

Valitus

Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ██████████ on vaatinut, että valvontalautakunnan päätös kumotaan ja hänelle annettu varoitus poistetaan ja sen asemesta hänelle annetaan korkeintaan huomautus. Hän on lisäksi vaatinut, että Suomen valtio velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa korkoineen.

Rikosylikomisario Kinnunen, joka oli toiminut tutkinnanjohtajana ██████████ päämiestä koskevassa esitutkinnassa, ei ollut kannellut ██████████ toiminnasta vaan ainoastaan antanut ratkaisunsa valvontalautakunnan tiedoksi. ██████████ toiminnan vuoksi tutkintavankeuden tarkoitus ei ollut voinut vaarantua. Yhteydenpitorajoitusten tultua koskemaan myös ██████████ päämiehen avopuolisoa ██████████ oli ainoastaan ilmoittanut päämiehensä toiveen viestillä

muistuttaa avopuolisoaan tuomaan kirjoittamansa kirjeet tutkijalle kuulustelujensa aikana. Tämän lisäksi [REDACTED] oli päämiehensä pyynnöstä soittanut avopuolisolle seuraavana päivänä ja ilmoittanut päämiehensä olevan sairaalassa. Kumpikaan osapuoli ei ollut kysynyt rikosasiaan liittyvistä asioista, eikä pyytänyt niihin liittyvistä asioista mitään toiselle kertomaan. Sellaiseen ei ollut tarvettakaan. Avopuoliso ei ollut missään vaiheessa ollut epäiltynä asiassa ja kumpikin oli jo kuukautta aiemmin tiennyt uuden kiinnioton ajankohdasta. Valvontalautakunnan ratkaisun perusteella oikeudenkäyntiavustaja ei voi puhua mitään, mikäli läheinen soittaa, eikä edes vastata puhelimeen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin lausuma

Valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri on 8.10.2018 ilmoittanut, ettei hänellä ole lausuttavaa asiassa.

Kinnusen lausuma

Jari Kinnunen ei ole antanut lausumaa.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Vireilletulo

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (lupalakimieslaki) 14 §:n 1 momentin mukaan valvonta-asia tulee vireille, kun luvan saaneeseen oikeudenkäyntiavustajaan kohdistuva kirjallinen kantelu, oikeuskanslerin 10 §:n nojalla tekemä ilmoitus tai tuomioistuimen oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 10 a §:n nojalla tekemä ilmoitus saapuu valvontalautakunnalle. Vireilletulokynnyksestä on säännökset lupalakimieslain 14 §:n 2 momentissa. Lupalakimieslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 318/2010 vp s. 36) mukaan 14 §:n 1 momentti vastaa asiallisesti asianajajista annetun lain 7 c §:n 1 momentin 1 virkkeen säännöstä ja 2 momentti asianajajista annetun lain 7 c §:n 2 momenttia.

Oikeuskirjallisuudessa (Markku Ylönen, Asianajajaoikeus, 2018, s. 173) on kantelijan aseman kuvattu lähinnä muistuttavan ilmiantajan asemaa. Hänen kertomiaan seikkoja käytetään hyväksi menettelyssä, jossa valvontalautakunnan tehtävänä on aktiivisesti selvittää, mistä asiassa on kysymys.

Kantelun vireille saattajalta ei vaadita erityistä asianosaiskelpoisuutta. Kantelijan ei tarvitse olla asianajajan asiakas eikä asianajajan asiakkaan vastapuoli. Kantelija voi olla asianajajan asiakkaan ja asiakkaan vastapuolen väliseen oikeussuhteeseen nähden täysin ulkopuolinen taho. Kantelija ei ole valvontamenettelyssä asianosainen, eikä hän voi valvontamenettelyssä esittää valvottavaa kohtaan oikeudellisia vaatimuksia, koska nämä vaatimukset on käsiteltävä tuomioistuinmenettelyssä. Jos kantelija kantelun vireille tulon jälkeen peruuttaa kantelun, valvontalautakunta peruuttamisesta huolimatta jatkaa asian käsittelyä. (Ylönen s. 175.)

Asianajajista annetun lain 7 c §:n 2 momentissa säädetään vireilletulokynnyksestä. Asianajajaan, julkiseen oikeusavustajaan tai luvan saaneeseen oikeudenkäyntiavustajaan kohdistuvilta moitteilta edellytetään riittävää yksilöintiä, jotta kantelun kohde voi antaa moitteisiin avoimen ja totuudenmukaisen vastauksen. Jos kantelu ei täytä tätä yksilöintivaatimusta, on kantelijaa määräjassa kehotettava korjaamaan puute. (Ylönen s. 176.)

Tässä tapauksessa Sisä-Suomen poliisilaitos on toimittanut oikeudenkäyntiavustajalautakunnalle tiedoksi rikosylikomisario Jari Kinnusen esitutkinnassa tekemän avustajan kelpoisuutta koskevan ratkaisun, jossa hän oli evännyt [REDACTED] oikeuden toimia avustajana esitutkinnassa. Oikeudenkäyntiavustajalautakunnan sihteeri on toimittanut mainitun esitutkintapäätöksen edelleen valvontalautakunnalle. Tiedoksiantoa ei ole otsikoitu kanteluksi, mutta hovioikeus katsoo edellä oikeuskirjallisuudessa kantelijan asemasta, valvonta-asian vireilletulokynnyksestä ja menettelystä valvonta-asiassa esitetty huomioon ottaen, että tiedoksiannolla kantelu on saatettu asianmukaisesti vireille ja tiedoksiannossa on ollut riittävät tiedot, jonka perusteella valvontalautakunta on lupalakimieslain 14 §:n 2 momentin nojalla voinut ottaa asian ratkaistavakseen.

Valvontalautakunnan ratkaisun arviointi

Lupalakimieslain 8 §:ää koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että lupajärjestelmän piiriin kuuluvat oikeudenkäyntiavustajat ovat velvollisia noudattamaan asiallisesti samansisältöisiä sääntöjä kuin asianajajat ja julkiset oikeusavustajat. Kun asianajajia velvoittava hyvä asianajajatapa ei kaikilta osin sovellu muihin kuin asianajajiin, lakiin on otettu oma säännöksensä lupalakimiesten ammattieettisistä velvollisuuksista (HE 318/2010 vp s. 19).

Mainitun hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 31) todetaan, että säännös ei, kuten sen sanamuodostakin ilmenee, muodosta tyhjää luetteloa luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan velvollisuuksista. Säännökseen on pyritty ottamaan luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan keskeisimmät velvollisuudet, pyrkien asiallisesti samaan lopputulokseen kuin hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet nykyisin. Muista kuin luettelossa nimenomaisesti mainituista velvollisuuksista, kuin myös velvollisuuksien tarkemmasta sisällöstä, voi johtoa hakea asianajajia velvoittavasta hyvästä asianajajatavasta sekä sitä koskevasta soveltamiskäytännöstä.

Lupalakimieslain 9 §:n mukaan luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja on 8 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissään oikeuskanslerin, asianajajista annetun lain 6 a §:n 1 momentissa tarkoitetun valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan valvonnan alainen. Lupalakimiestä koskevan valvonta-asian käsittelee ja ratkaisee valvontalautakunta. Jos lupalakimiehen todetaan valvonta-asian käsittelyssä ilmitulleiden seikkojen perusteella menettäneen mainitun 8 §:n vastaisesti, on hänelle määrättävä kurinpidollinen seuraamus, joita ovat luvan peruuttaminen, seuraamusmaksun määrääminen, varoitus ja huomautus.

Valvontatehtävässään valvontalautakunta määrittelee lupalakimieslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien tarkemman sisällön hakemalla tarvittaessa johtoa hyvästä asianajajatastavasta ja sitä koskevasta soveltamiskäytännöstä. Tuomioistuimet toimivat valvonta-asioissa oikeussuojaa takavina valitusasteina. Niissä korostuvat kysymykset kurinpitokaisujen mahdollisesta kohtuuttomuudesta tai ilmeisestä virheellisyydestä sekä ihmis- ja perusoikeuksien asettamien vaatimusten täyttymisestä valvonta-asiaissa.

Lupalakimieslain 8 §:n 1 momentin mukaan luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan tehtävät. Hovioikeus katsoo, että näihin velvollisuuksiin kuuluu myös vangittua päämiestä koskevien tutkintaviranomaisten määräysten, kuten yhteydenpitörajoitusten noudattaminen. Hovioikeus toteaa, että yhteydenpidon rajoittaminen toteutetaan siten, että tietynlainen yhteydenpito kokonaan kielletään. Pakkokeinolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 222/2010 vp s. 261) todetaan esimerkiksi, että yhteydenpidon rajoittaminen ei pidä sisällään kirjeiden tarkastamista, lukemista ja takavarikoimista, vaan johtaa siihen, että kirjeitä ei toimiteta perille. Kiellon rikkomisen kannalta ratkaisevaa on siten kiellonvastainen yhteydenpito sellaisenaan riippumatta viestinnän sisällöstä eikä oikeudenkäyntiavustajalla ole oikeutta viestinnän sisältöä koskevan harkintansa perusteella toimillaan mahdollistaa yhteydenpitörajoitusten rikkomista.

Hovioikeus katsoo edellä mainituilla perusteilla, että valvontalautakunta on ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla voinut harkintavaltansa puitteissa katsoa [REDACTED] menetelleen luvan saaneen oikeudenkäyntiasiamiehen velvollisuuksien vastaisesti. Valvontalautakunta on määrännyt [REDACTED] seuraamuksena varoituksen. Valvontalautakunnan ratkaisua ei voida pitää kohtuuttomana tai ilmeisen virheellisenä. Hovioikeus katsoo, että ihmis- ja perusoikeuksien asettamat vaatimukset ovat täyttyneet valvonta-asian käsitelyssä. Aihetta valvontalautakunnan ratkaisun muuttamiseen ei ole.

Oikeudenkäyntikulut

[REDACTED] on vaatinut, että Suomen valtio velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa. Hovioikeus toteaa, että kantelija tai valvontalautakunta ei ole asiassa [REDACTED] vastapuoli. Tähän ja asian lopputulokseen nähden [REDACTED] oikeudenkäyntikuluvaatimus on hylättävä.

Päätöslauselma

Valvontalautakunnan päätöstä ei muuteta.

[REDACTED] oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Muutoksenhaku

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan.

Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 2.9.2019.

Helsingin hovioikeuden puolesta:

Asian ovat ratkaisseet: hovioikeudenneuvos Pia Sandvik
hovioikeudenneuvos Jukka Lindstedt
hovioikeudenneuvos Kristiina Harenko

Ratkaisu on yksimielinen.